

Ange id här

AD 1743/2019

Bolagsverkets brottsförebyggande arbete

Inledning

I mars 2017 presenterade regeringen ett nationellt brottsförebyggande program, Tillsammans mot brott. För att följa upp arbetet ger regeringen nu Bolagsverket och 12 andra myndigheter i uppdrag att redovisa insatser som har genomförts eller som har påbörjats sedan 2017 och som på kort eller lång sikt kan ha betydelse för det brottsförebyggande arbetet. I uppdraget ingår även att myndigheterna ska bedöma eventuella effekter av de insatser som genomförts.

Bolagsverkets roll och uppdrag

Bolagsverket är den myndighet som granskar och registrerar de flesta av Sveriges företag och föreningar, ca en miljon. Uppgifterna i registren är viktiga underlag för beslut som fattas inom såväl näringsliv som offentlig förvaltning. De registrerade företagsuppgifterna, och handlingarna som ligger till grund för registreringen, är även av central betydelse för att identifiera ekonomisk och annan brottslighet. Det är av yttersta vikt att de uppgifter som registreras är korrekta.

Bolagsverkets uppdrag framgår av förordningen (2007:1110) med instruktion för Bolagsverket. Av instruktionen framgår att vi i så stor utsträckning som möjligt ska minimera riskerna för att våra rutiner utnyttjas för ekonomisk brottslighet. Under 2018 har vi höjt ambitionsnivån inom ekobrottsområdet och i den nya verksamhetsstrategi ingår företagarnas ökade trygghet och kontroll som tydliggör det interna arbetet mot ekonomisk brottslighet

Pågående och genomförda insatser

Bolagsverket arbetar löpande med att minimera riskerna för att våra rutiner utnyttjas för ekonomisk brottslighet. Att tidigt i kedjan sätta in åtgärder som stoppar registrering av företag som är tänkta att användas som brottsverktyg är effektivt. Det förhindrar att kriminella kan använda till synes legitima företag som fasad för kriminell verksamhet. Här följer en redogörelse av de insatser vi har genomfört eller påbörjat sedan 2017.

Stärkt organisation

I mars 2018 stärkte Bolagsverket organisationen med en ny enhet. Enheten ansvarar för Registret över verkliga huvudmän, registret mot penningtvätt samt vissa andra delar av verkets ekobrottsarbete. Insatsen är ett steg i att öka verkets förmåga att upptäcka och agera mot ekonomisk brottslighet.

Skärpta rutiner och kontroller

Bolagsverket har utifrån riskanalyser identifierat behov av kontroller och skärpta handläggningsrutiner och har vidtagit en rad åtgärder. Sammantaget har detta lett till att vi oftare låter bli att registrera uppgifter som inte är säkerställda samt att vi avregistrerar oriktiga eller falska uppgifter. Vi förekommande fall har vi även anmält misstankar om oegentligheter till polisen.

Postadresser

Vi har ökat kontrollerna och skärpt granskningsrutinerna för att säkerställa att de postadresser till företag som anmäls till Bolagsverket är korrekta. Åtgärderna innebär bl.a. att en skriftlig bekräftelse på adressbyte skickas till företagets gamla adress, samt att giltigheten i, inte minst utländska adresser, kontrolleras noggrannare. Om vi anser att den anmälda adressen är felaktig eller ofullständig föreläggs kunden att skicka in kompletterande uppgifter.

Årsredovisningar

Årsredovisningar som finns registrerade hos Bolagsverket byts emellanåt ut i efterhand av olika anledningar. I förekommande fall som en del i brottsliga upplägg. Bolagsverket har därför stramat åt möjligheten att byta ut årsredovisningar. Vi gör numera alltid en prövning från fall till fall där företaget måste redogöra för anledningen till önskan om utbyte.

Likvidatorer

För att minska risken för att olämpliga personer agerar som likvidatorer har vi infört vandelsprövning som ett led i bedömningen när vi utser likvidatorer.

Depositionskonton

Bolagsverket har utrett hur verkets depositionskonton används av våra kunder i syfte att säkerställa att de inte används för penningtvättsperspektiv. Utredningen visade att verkets depositionskonton sannolikt inte har använts för det ändamålet.

Falska eller obefintliga identiteter

Ett stort och svårhanterligt problemområde inom organiserad brottslighet som leder till stora skatteundandraganden och felaktiga utbetalningar är användandet av falska identiteter. Vi har därför skärpt kontrollerna av id-handlingar. Sedan de skärpta kontrollerna infördes i mars 2018 har vi stoppat ett stort antal ärenden från att registreras. I dessa fall har företagen fått ett föreläggande om att styrka identiteten på de som anmäls för registrering. I de fall företagen inte har lyckats fullgöra detta har ärendet avslutats utan att uppgifterna har registrerats, i vissa fall har företaget självt valt att återkalla sin anmälan. I de ärenden där vi misstänker falska identitetshandlingar gör vi polisanmälan.

Från och med oktober 2018 underrättas Bolagsverket automatiskt av Skatteverkets folkbokföringstjänst om falska identiteter. Vår rutin är att avregistrera personerna från företagen efter underrättelsen. Syftet är att säkerställa att våra register innehåller korrekta uppgifter och inte innehåller uppgifter om företrädare som inte existerar.

Styrelsemålvakter

En styrelsemålvakt är en person som går in en styrelse eller som verkställande direktör för ett företag utan att ta del av verksamheten. Bakom står kriminella som använder företag som brottsverktyg och använder målvakter systematiskt för att dölja vem som står bakom brottsligheten.

Bolagsverket kan inte avgöra om en person är målvakt utifrån enbart de uppgifter vi får in i en anmälan eller har i våra register. Målvaktsbestämmelsen i t.ex. 8 kap. 12 § aktiebolagslagen tar dessutom sikte på en person som inte ”avser att...” delta i verksamheten efter att personen har valts på bolagsstämma och registrerats hos Bolagsverket.

Mot bakgrund av detta har vi mycket små möjligheter att avgöra om en anmäld person kan tänkas vara målvakt och har därmed oftast inte förutsättningar att vägra registrering av ärenden där misstänkta målvakter anmäls så länge de formella kraven i anmälningarna är uppfyllda.

Bolagsverket fattade i april 2019 ett rättsligt ställningstagande som innebär en viss skärpning av vår hantering av styrelsemålvakter. Det innebär att vi kan vägra registrering av en företrädare när vi anser det styrkt att personen i fråga är en målvakt. Vi kan vidare avregistrera företrädare om vi finner det styrkt att personen i fråga är en målvakt.

Bolagsverket har under våren 2019 deltagit i två informationskampanjer i vilka vi har informerat allmänheten om målvakter. I samband med kampanjerna har vi berättat om möjligheten att kunna ”spärra sig” från att registreras i Bolagsverkets register. Efter detta har vi noterat en kraftig ökning av antalet anmälningar om att bli spärrad, ca 100 ärenden per vecka att jämföra mot tidigare anmälningsgrad om ett par ärenden per vecka.

Ökat skydd mot företagskapning

En företagskapning sker genom att någon på falska grunder skaffar sig rätt att företräda ett företag. Syftet är att med företaget som verktyg begå brott. En kapning kan få stora konsekvenser för den som drabbas.

Bolagsverket har i maj i år stärkt skyddet mot kapning i e-tjänsten på Verksamt.se. När en nyvald person anmäler ändring av företrädare måste någon i den registrerade styrelsen godkänna styrelseändringen. Detta stärker företagarnas möjlighet att själva kontrollera och godkänna vilka uppgifter som skickas in digitalt och därigenom förhindra kapning. Bolagsverket har även tagit fram en APP där användaren kan få notiser om förändringar i sina företag.

Tillsammans med Ekobrottsmyndigheten har Bolagsverket gjort en gemensam kommunikationsinsats för att informera företagarna om hur de kan skydda sig mot företagskapning, bland annat genom att ansluta sig till digital brevlåda. Vi har även haft ett samarbete med EBM kring verksamt.se.

Samverka och dela information

En viktig del i det brottsbekämpande arbetet är att vi tar fram material ur våra register till myndigheter som utreder brott, detta eftersom informationen är väsentlig i deras arbete att kartlägga och utreda brottslighet. Informationen lämnas dels på förfrågan i enskilda ärenden men även löpande genom exempelvis verkets prenumerationstjänster. Myndigheterna har möjlighet att själva analysera informationen genom att kombinera den med egen information eller information från andra källor, t.ex. andra myndigheter.

Vi tror att ett ökat informationsutbyte av myndigheters register kan bidra till att motverka och förhindra att företag används som brottsverktyg. Vi har därför föreslagit att det utreds under vilka förutsättningar som myndigheter kan inhämta och utbyta information för att förhindra ekonomisk brottslighet och annan brottslighet.

Samverkan med andra myndigheter

Den kedja av aktiviteter som utgör ekonomisk brottslighet faller inom flera olika myndigheters ansvarsområden. Samverkan mellan dessa myndigheter är därför av stor vikt och en framgångsfaktor för effektiv brottsbekämpning. Bolagsverket deltar för närvarande i olika samrådsgrupper och arbetsgrupper med samverkande myndigheter på nationell och regional nivå samt med företrädare för näringslivet. Bland annat i nätverket Samverkan mot identitetsintrång (SMID) som drivs av Polisen och Penningtvättsnätverket som Skatteverket organiserar.

Bolagsverket är en av de myndigheter som ingår i Samordningsfunktionen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Vi finns representerade i styrgruppen och har deltagit i två av de tre arbetsgrupperna. Den ena av arbetsgrupperna har arbetat med en nationell riskbedömning gällande penningtvätt och finansiering av terrorism som överlämnades till regeringen i juni 2019. Den andra arbetsgruppen arbetar med informationsutbyte och kunskapsöverföring.

Från och med 2018 ingår Bolagsverket som en av nio myndigheter i nätverket för utökad myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet, vilket drivs av Operativa rådet som administreras av Polisen. Vi har även ingått en överenskommelse om samverkan med Ekobrottsmyndigheten på strategisk och operativ nivå.

Vi har vidare inlett ett samarbete med Ehrvervsstyrelsen i Danmark för utbyte av erfarenheter från förebyggande åtgärder mot ekonomisk brottslighet och kan konstatera att de brottsliga tillvägagångssätten ser påfallande lika ut i Danmark och Sverige. Under 2019 avser vi att även bjuda in den norska registreringsmyndigheten i denna samverkan.

I övrigt samverkar vi regelbundet med Skatteverket, Transportstyrelsen, Polisen, Kronofogden, Bankföreningen med flera. Vi deltar därutöver även i olika projekt med andra myndigheter.

Vi ser ett behov av att öka samverkan med andra myndigheter, till exempel Arbetsmiljöverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Inspektionen för vård och omsorg för att öka informationsutbytet och genom det motverka att företag används till välfärdsbrottslighet. Vi avser även att fördjupa vår samverkan med länsstyrelserna när det gäller registret mot penningtvätt och registret över verkliga huvudmän. Samverkan ska ske både på strategisk och operativ nivå.

På initiativ av Bolagsverket har det skapats ett referensråd mot ekonomisk brottslighet med experter på området från vissa myndigheter och näringslivet. Syftet med referensrådet är att på en strategisk nivå diskutera och föreslå åtgärder mot ekonomisk brottslighet.

Referensrådet har haft sitt första möte i maj i år.

Effekter

Att mäta effekter av brottsförebyggande arbete är svårt. Brå har i rapporten ”Kostnader för brott” (rapport 2017:8) genomfört en kunskapsöversikt över befintliga studier (såväl svenska som internationella) om kostnader för brott och vinster med brottsförebyggande arbete. De konstaterar att val av metod för att beräkna kostnader varierar stort, och att det är svårt att få till stånd studier som lyckas mäta effekterna av brottsförebyggande åtgärder samt att sätta tillförlitliga monetära siffror på dessa effekter. I och med att det finns stor oenighet inom forskningen kring metoder om hur skattningar ska göras samt om tillförlitligheten i de befintliga skattningsmetoderna, kan detta ses som uppgifter som främst lämpar sig för den akademiska forskningen eller tvärvetenskapliga expertgrupper.

Bolagsverket har, med utgångspunkt ifrån BRÅ:s slutsatser ovan, valt att inte kvantifiera effekterna av det brottsförebyggande arbetet i monetära termer. Istället åskådliggörs arbetet i en effektkedja som utgår ifrån verkets hittills införda insatser, se bilaga 1. För respektive insats redovisas vilket utfall som erhålls. Därefter beskrivs vilka effekter utfallet realiserar och hur de bidrar till målet att motverka ekonomisk brottslighet.

För vissa av insatserna som tagits i bruk kan vi redan se tydliga och ökande utfallsvolymer, till exempel avseende de utökade kontrollerna av id-handlingar samt den kraftigt ökade tillströmningen av anmälan till Bolagsverkets spärtrjänst i samband med informationskampanjen om styrelsemålvakter (vilka beskrivits ovan). Andra insatser är relativt nya och har ännu inte hunnit leda till större volymer, men de har redan genererat ett antal konkreta ärenden som är under handläggning.

Sammanfattningsvis är vår bedömning att effekterna av hittills genomförda insatser bidrar till att uppfylla målet att motverka ekonomisk brottslighet och att verkets brottsförebyggande arbete bidrar till regeringsuppdragets målsättning att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela samhället.

Bolagsverket vill i detta sammanhang upplysa om att ytterligare information om verkets ekobrottsarbete finns i den slutredovisning av Näringsdepartementets uppdrag till Bolagsverket att utveckla metoder och arbetssätt för ökade kontroller vid registrering av olika företagsuppgifter¹ som vi lämnade till regeringen den 14 december 2018.

---

¹ N2018/01305/SUN

Bo Lagerqvist

2019-08-21

Bilaga 1

Effektkedja brottsförebyggande arbete Bolagsverket

